

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นเกี่ยวกับการรับสินบน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

จัดทำโดย : สำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงชุม
ธันวาคม 2566

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยง มาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการระบบ หรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการ ใฝ่าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และ ยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะ กำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือ แรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตาม ทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

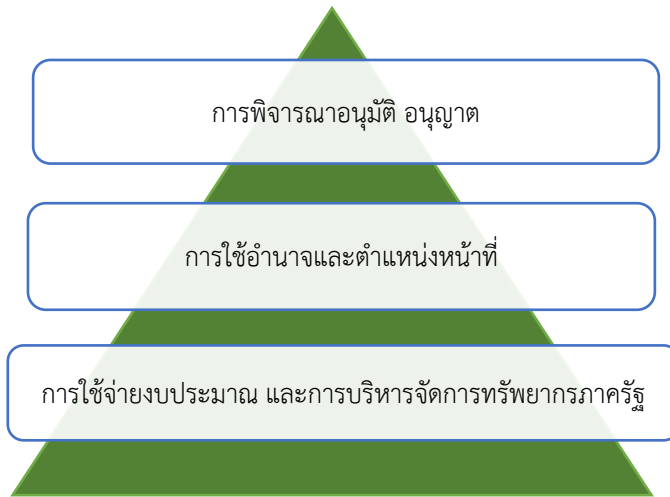
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

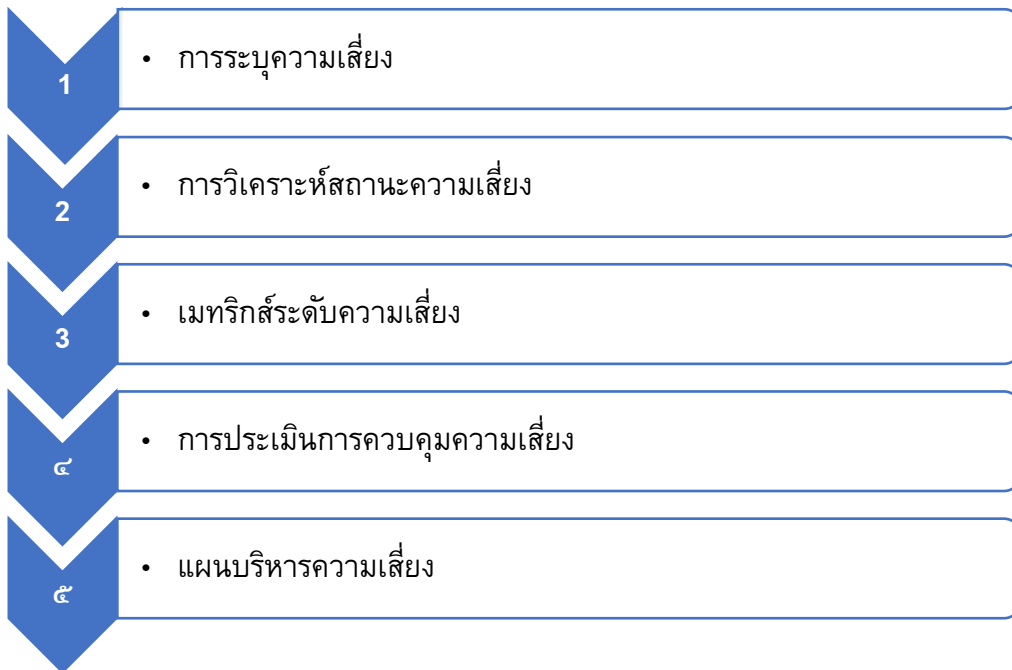
1. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ภารกิจให้บริการประชาชน อนุมัติ หรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558)

2. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

3. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการ ทรัพยากรภาครัฐ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ 1 ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/เหตุการณ์ที่เคยรับรู้ที่เคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดขึ้น หรือมีประวัติ มีตำนานอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต ปัญหา/เหตุการณ์ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
5	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า 25 ครั้งต่อปี
4	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน 20 ครั้งต่อปี
3	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน 15 ครั้งต่อปี
2	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน 10 ครั้งต่อปี
1	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน 5 ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
5	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
4	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
3	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
2	น้อย	-
1	น้อยมาก	-

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณา จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยง แต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ 4 ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสียหาย	ช่วงคะแนน
1	ความเสียหายระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	15 - 25 คะแนน
2	ความเสียหายระดับสูง (High Risk : H)	9 - 14 คะแนน
3	ความเสียหายระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	4 - 8 คะแนน
4	ความเสียหายระดับต่ำ (Low Risk : L)	1 - 3 คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่าง ๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ซึ่งจัดแบ่งเป็น 4 ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน (4 Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	มาตรการกำหนด	การแสดงผลสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	15 - 25 คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำ หรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	9 - 14 คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	4 - 8 คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	1 - 3 คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

5	5	10	15	20	25
4	4	8	12	16	20
3	3	6	9	12	15
2	2	4	6	8	10
1	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย

- สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที
- สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง
- สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่
- สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
<p>1. การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณา อนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558</p> <p>2.การขออนุญาตเพื่อยืมทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ปฏิบัติงาน)</p>	<p>1. การขออนุญาตเพื่อยืม ทรัพย์สินของราชการไป ใช้ปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง ไม่เป็นไปตามขั้นตอน</p> <p>2. ผู้ยื่นขออนุมัติ ขออนุญาต ไม่ทราบถึงแนวปฏิบัติขั้นตอนในการ ขออนุมัติ อนุญาต และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>3. มีการเรียกรับ สินบน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่นเพื่อแลกกับการอนุมัติ อนุญาต</p>	<p>ความเสี่ยงระดับปานกลาง</p>	<p>1.ผู้บริหารมีการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ กำชับเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติงานในการให้บริการ เกี่ยวกับการขออนุมัติ อนุญาตให้ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2.จัดทำคู่มือการให้บริการประชาชน</p> <p>3. จัดทำประมวลปฏิบัติประมวลจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง Dos & Don'ts เพื่อเป็นการทราบแนวปฏิบัติ และเสริมสร้างจิตสำนึกในการแยกแยะประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม</p>	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
<p>2. การใช้อำนาจตามกฎหมาย</p> <p>1.การใช้และรักษารถยนต์ส่วนบุคคลและการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นของ อบต.เชิงชุม</p>	<p>1.การใช้รถยนต์ของทางราชการไปใช้ทำธุระส่วนตัวและการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่ถูกต้อง</p>	<p>ความเสี่ยงระดับปานกลาง</p>	<p>1.จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบรถยนต์ส่วนบุคคล</p> <p>2.ควบคุม ตรวจสอบการจัดทำใบคำขออนุญาตใช้รถ (แบบ 3) ให้เป็นปัจจุบัน จากผู้มีอำนาจสั่งใช้รถ ก่อนนำรถไปใช้อย่างเข้มงวดเพื่อให้การใช้และรักษารถยนต์ส่วนบุคคล และการเบิกจ่ายน้ำมัน เชื้อเพลิง และหล่อลื่นเป็นไปตามระเบียบ</p> <p>3. จัดทำบันทึกขอใช้รถในการปฏิบัติงานให้เป็นปัจจุบันเพื่อให้ทราบถึงระยะทางและสอดคล้องกับอัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง และรายงานผู้บริหารเพื่อทราบเป็นประจำทุกเดือน</p>	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
<p>2. การใช้อำนาจตามกฎหมาย</p> <p>2.การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้เสีย และการรับสินบน</p>	<p>มีเจ้าหน้าที่บางคนการเรียกรับ เงิน สินบน ของขวัญ สินน้ำใจ การเลี้ยงรับรองอันนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้คู่สัญญา หรือผู้มีส่วนได้เสีย</p>	<p>ความเสี่ยงระดับปานกลาง</p>	<p>1.ปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมและความโปร่งใสให้กับข้าราชการ/ลูกจ้าง นโยบายไม่รับของขวัญ (No Gift Policy) การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร. แน่แนวเรื่อง. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการต่อต้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ</p> <p>1. สร้างช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งหรือร้องเรียนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ เช่น เว็บไซต์หน่วยงาน สายด่วน หรือผ่านศูนย์ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต</p> <p>2. จัดทำคู่มือ/แบบฟอร์มคำร้อง การร้องเรียนการทุจริต</p> <p>3.จัดทำประมวลปฏิบัติประมวลจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง Dos & Don'ts เพื่อเป็นการทราบแนวปฏิบัติและเสริมสร้างจิตสำนึกในการแยกแยะประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม</p>	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
<p>3. การบริหารงานบุคคล</p> <p>การสรรหา คัดเลือก การบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร</p>	<p>1.กรรมกรสรรหาคัดเลือกบุคลากร เข้ามา เป็นพนักงาน อาจมีการเรียก/ รับผลประโยชน์ หรือเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องของตนเอง เพื่อ รับเข้าทำงาน</p> <p>2.คณะกรรมการสรรหาคัดเลือก หรือ ผู้มีอำนาจอนุมัติ อาจมีการรับสินบน หรือมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับ ผู้ สมัคร ทำให้ผล การพิจารณาใน กระบวนการสรรหาคัดเลือก ได้ บุคลากร ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เหมาะสมกับ ตำแหน่งงาน</p>	<p>ความเสี่ยงระดับปานกลาง</p>	<p>1.กำกับ ดูแลให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ เรื่องการขอรับสินน้ำใจ อย่างเคร่งครัด</p> <p>2.เข้มงวดเจ้าหน้าที่ในการเรียกรับผลประโยชน์ แต่งตั้งคณะกรรมการ การสรรหาคัดเลือกได้ บุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับตำแหน่งงาน</p> <p>3 มีมาตรการลงโทษ พนักงานส่วนตำบลที่มีการทุจริตและเรียกรับเงินและผลประโยชน์อื่นใดแทนสินบน</p> <p>4. เพิ่มช่องทางการแจ้งเรื่องร้องเรียนการทุจริตและแพร่ให้ประชาชนทราบ</p>	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
4.การจัดซื้อจัดจ้าง	<p>1. มีการรับสินบน/เรียกรับเงิน/ ของขวัญ/สินน้ำใจ/การเลี้ยง รับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อ ประโยชน์ให้กับคู่สัญญา</p> <p>2 เจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการ ตรวจสอบพัสดุ มีการรับเงินหรือ ผลประโยชน์จากผู้รับจ้างและจง ใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ถูกต้อง</p> <p>3. เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการเลือก จัดซื้อจัดจ้างกับร้านที่ตนเองสนิท เป็นญาติ ร้านหรือผู้ประกอบการที่ เจ้าหน้าที่รู้จักหรือสนิทสนมเป็น การส่วนตัว</p>	ความเสี่ยงระดับปานกลาง	<p>1. กำกับ ดูแลให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ เรื่องการขอรับสินน้ำใจ อย่างเคร่งครัด</p> <p>2. มีมาตรการลงโทษ พนักงานส่วนตำบลที่มีการทุจริตและเรียกรับเงินและผลประโยชน์อื่นใดแทนสินบน</p> <p>3. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุจากหน่วยงานอื่น หรือกลุ่มอื่นที่มีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมที่ไม่ส่อการทุจริต กำกับดูแลให้บุคลากรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดซื้อจัดจ้าง</p> <p>4. ตรวจสอบคู่สัญญาในการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย เพื่อป้องกันการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่ง อันจะส่งผลให้เกิด ความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการรายอื่น</p>	